

Zo krijg je wél draagvlak voor asielopvang: ‘Vestig azc’s wat vaker in wijken waar GroenLinks wordt gestemd’

De afgelopen weken klonk er in diverse gemeenten fel protest tegen de komst van nieuwe asielopvang. Hoe kan de overheid draagvlak creëren? Deze vier wetenschappers weten het wel.

Maartje Bakker 24 september 2022, 05:00

Inwoners van Albergen draaien burgemeester Haverkamp en wethouder Bekhuis de rug toe bij een bijeenkomst voor omwonenden over de opvang van vluchtelingen in een hotel.Beeld Vincent Jannink / ANP

Laatste nieuws op asielgebied: het aanmeldcentrum in Bant, gemeente Noordoostpolder, [komt er niet](#). De reden? Een gebrek aan draagvlak bij de omwonenden. Staatssecretaris Van der Burg (Asiel) moet op zoek naar een nieuwe plek om Ter Apel te ontlasten.

Zal hij een geschikte locatie vinden, waar de inwoners wél open staan voor asielzoekers als burens? Vanzelfsprekend is dat niet. Afgelopen zomer braken er in verschillende gemeenten protesten uit tegen de opvang van asielzoekers. Zo probeerden omstanders in Maurik een [bus met migranten tegen te houden](#), die onderdak zouden krijgen in het gemeentehuis. En toen Van der Burg in Albergen een leegstaand hotel aanwees als asielopvang, gingen de inwoners met [protestborden](#) en omgekeerde vlaggen de staat op. 'Azc, nee nee nee.'

Het Twentse dorp beleefde een primeur: voor het eerst [verplichtte](#) het kabinet een gemeente asielzoekers op te vangen. De staatssecretaris zag geen andere mogelijkheid, na een zomer waarin migranten [noodgedwongen](#) op een grasveld in Ter Apel overnachtten. Nu heeft de bewindspersoon een nieuwe wet in de maak, die dwang richting onwillige gemeenten makkelijker moet maken.

Ondertussen ziet onderzoeksbureau I&O Research een [lichte afname](#) van het draagvlak voor asiel. In 2015, het jaar waarin grote aantallen Syriërs naar Nederland kwam, zag 65 procent van de Nederlanders het als zijn 'morele plicht' asielzoekers fatsoenlijk op te vangen. Nu onderschrijft nog 60 procent die stelling.

Is die trend te keren? Zijn er manieren om het draagvlak voor de opvang van asielzoekers te vergroten? Het blijkt een vraag te zijn die door diverse Nederlandse wetenschappers werd onderzocht. Dit zijn de belangrijkste inzichten.

Karin Geuijen, universitair docent bestuurswetenschap en migratiebeleid, Universiteit Utrecht: streef naar een win-winsituatie

‘De overheid kan een aantal dingen doen om het draagvlak voor asielopvang te vergroten. Om te beginnen kun je streven naar een win-winsituatie, waarbij zowel de buurt als asielzoekers profiteren van een azc. De gemeente Utrecht bedacht bijvoorbeeld Plan Einstein: in 2016 kwam er een asielzoekerscentrum in Overvecht met ook enkele tientallen kamers voor jongeren uit de wijk, en buurtbewoners mochten er deelnemen aan cursussen over bijvoorbeeld ondernemerschap. Dat was succesvol: asielzoekers én mensen uit de buurt [startten bedrijfjes op](#).

‘Ook kleinschaligheid is belangrijk voor het draagvlak voor asielopvang. Dat [weten we al heel lang](#). Uit ons onderzoek naar Plan Einstein bleek opnieuw dat kleinschalige opvang beter werkt. In het begin woonden er 40 asielzoekers en 38 jongeren. Die [mengden met elkaar, hielden samen barbecues](#). Maar na verloop van tijd zaten er 400 asielzoekers. Toen begonnen de twee groepen steeds meer langs elkaar heen te leven.

‘Politici kunnen veel doen om het draagvlak te vergroten. Hoe framen ze de komst van asielzoekers? Van de Oekraïners zijn er dit jaar [meer dan 75 duizend](#) onze kant op gekomen, maar dat werd door de politiek neergezet als een organisatieprobleem, iets wat je met een beetje goede wil kunt oplossen. Tegelijkertijd hebben zich

dit jaar **nog geen 30 duizend asielzoekers** gemeld – veel minder dus. Maar dat wordt gepresenteerd als een enorme crisis waar de politiek zich geen raad mee weet. Dat stuurt de opvattingen van het publiek.

‘Ten slotte is de economische integratie van asielzoekers van belang. Ik heb onderzoek gedaan naar een interessant project in Zuid-Limburg: ‘In de zorg, uit de zorgen’. Toegelaten asielzoekers krijgen daar een opleiding tot zorgmedewerker. Juist in Zuid-Limburg, met zijn verouderde bevolking, is een grote behoefte aan zorgpersoneel. Zoiets zou je ook kunnen opzetten voor kansrijke asielzoekers, uit Afghanistan of Jemen bijvoorbeeld. Dan kan hun integratie direct na aankomst beginnen en worden ze **niet meer alleen als een probleem gezien.**’

**Tom Postmes, hoogleraar sociale psychologie,
Rijksuniversiteit Groningen: herstel het vertrouwen in de
overheid**

‘De weerstand tegen asielopvang hangt vaak samen met een breder maatschappelijk ongenoegen, zo blijkt uit ons **onderzoek**. Een deel van de Nederlanders maakt zich grote zorgen over huisvesting, over werk. Deze mensen zijn niet principieel tegen migranten, maar ze vinden dat zijzelf als eerste recht hebben op zorg vanuit de overheid.

‘De bezwaren van deze groep, die overigens tamelijk klein is, zijn tweeledig. Van de ene kant hebben deze mensen weinig vertrouwen in de overheid. Ze zijn ervan overtuigd: de overheid is niet in staat asielopvang goed te regelen. Van de andere kant hebben ze ook weinig vertrouwen in zichzelf. Ze denken dat ze er

geen migranten bij kunnen hebben, bij de problemen die ze zelf al hebben.

‘Ik vermoed dat dit soort bezwaren sterker worden door de crisis op de woningmarkt. Ons onderzoek stamt uit een tijd dat huisvesting nog nauwelijks onderwerp was van politiek debat. Zelfs toen was het gebrek aan woonruimte al een van de belangrijkste argumenten om tegen migratie te zijn. Laat staan nu.

‘Wie het draagvlak voor asielopvang wil vergroten, zal dus concrete zorgen moeten wegnemen. Het helpt niet om het onbehagen in abstracte termen te blijven benoemen. En het helpt ook niet om alleen stevige uitspraken te doen. Bestuurders moeten doorpakken. Luisteren naar de zorgen van de bevolking en dan oplossingen vinden in de betreffende omgeving.

‘Het ongenoegen in de samenleving wordt steeds toegeschreven aan een nieuwe crisis: eerst de economische crisis, toen migratie, toen corona. Maar in werkelijkheid heeft het te maken met het verlies van vertrouwen in de overheid. Dat kun je alleen maar herstellen door praktische oplossingen tot stand te brengen.’

Monique Kremer, bijzonder hoogleraar actief burgerschap UvA en voorzitter Adviesraad Migratie: benadruk de baten

‘Als er iets is waar mensen behoefte aan hebben, dan is dat een gevoel van controle. Dat blijkt bijvoorbeeld uit het werk van de Oostenrijkse migratiedeskundige Martin Ruhs: mensen willen het gevoel hebben dat ze [grip hebben op de situatie](#). Ruhs liet zien dat de acceptatie van asielzoekers groter is als er eisen aan hun komst worden gesteld, zoals een jaarlijks maximumaantal, of als gezinnen

alleen mogen overkomen als er in hun levensonderhoud is voorzien.

‘De beelden die deze zomer rondgingen, over de complete chaos in Ter Apel, dragen uiteraard niet bij aan zo’n gevoel van beheersing. Dat leidt ertoe dat de huiver tegenover asielzoekers toeneemt. Tegelijkertijd weten we dat de weerstand tegen een azc bijna altijd **wegebt** als het eenmaal ergens gevestigd is. Het gevoel van controle komt terug.

‘Een deel van de weerstand tegen migranten komt voort uit het idee dat de verzorgingsstaat dan niet meer houdbaar zou zijn. Daarom staan mensen **positiever tegenover migranten die werken**. Het probleem is dat in Nederland asielzoekers niet mogen werken: het eerste half jaar helemaal niet, en daarna zeer beperkt. De reactie bij de bevolking is dan: die asielzoekers zijn niets aan het doen.

‘Een interessante wetenschappelijke term in dat verband is **refugee keynesianism**. In Nederland gaat het, terecht, over de humanitaire basis onder asielopvang, maar weinig over de maatschappelijke kosten en baten. Terwijl: als de nationale overheid investeert in asielopvang en een goede inbedding in de samenleving, kan het op lokaal niveau economisch goed uitpakken.

‘Dat zie je bijvoorbeeld ook in Ter Apel. Voordat daar het aanmeldcentrum zat, waren er veel zorgen over de werkloosheid. De komst van het aanmeldcentrum bracht nieuwe banen, ook bijvoorbeeld bij de supermarkten waar asielzoekers hun leefgeld besteden.’

Marcel Lubbers, hoogleraar relaties tussen groepen en culturen, Universiteit Utrecht: vestig azc's vaker in wijken waar veel hoogopgeleiden wonen

'Als je aan mensen vraagt of ze het acceptabel vinden dat er een asielzoekerscentrum in hun buurt komt, dan zeggen de meesten: ja, onder bepaalde voorwaarden. De belangrijkste voorwaarde: zo'n azc moet niet te groot zijn. Grote centra in kleine plaatsen, dat levert weerstand op. In mijn eigen onderzoek heb ik dat ook gezien: veel mensen vinden de komst van 50 vluchtelingen echt geen probleem, maar van 500 wel.

'Daarnaast willen mensen graag dat asielzoekers gelijk over Nederland worden verdeeld. Ze willen niet het idee hebben dat hun buurt of gemeente een onevenredige bijdrage moet leveren. Ik begrijp dus ook wel dat men in Bant heeft gezegd: waarom moet er bij ons nu ook nog een aanmeldcentrum komen als wij hier al duizend asielzoekers huisvesten?

'De bereidheid tot opvang is onder een flink deel van de bevolking groter wanneer vluchtelingen van dichtbij komen, wanneer ze op henzelf lijken, omdat ze bijvoorbeeld christelijk zijn. Het zou al verschil kunnen maken om dat te onderkennen. Als er meer weerstand wordt verwacht, lijkt me kleinschalige opvang belangrijker.

'Het aandeel van de samenleving dat zich zorgen maakt over immigranten is eigenlijk behoorlijk stabiel. De mensen die negatief staan tegenover asielzoekers, geven daar wel steeds andere redenen voor. Veertig jaar geleden waren het de arbeidsmarkt en de economie. Tien jaar geleden de cultuurverschillen. En de laatste jaren is de woningmarkt reden voor ongerustheid. Die

achterliggende problemen hebben aandacht nodig. Nu zou dat betekenen om [huizen voor de lokale bevolking te regelen](#), gelijktijdig met woonruimte voor vluchtelingen.

‘Wat ook interessant is: [hoogopgeleiden](#) zijn meer geneigd steun te geven aan asielopvang dan laagopgeleiden. De kiezers van GroenLinks en D66 zijn dat ook. Dat zou een reden kunnen zijn om azc’s juist wat vaker te plaatsen in wijken waar veel op die partijen wordt gestemd.’